

עבודת השבת

פירוש "בראשית"

האשה. מכאן תכונת היסוד באדם לדבק באשה ולהקים עמה את התא המשפחתי. ה' מביא לפני האדם את כל בעלי החיים, כדי שתפקידו לשלט בעולם החי והצומח, כדי שיתן להם את שמם הראוי. בהמשך, לאחר תאור חטא עץ הדעת, מספרת התורה (ג, כ), כי גם לאשתו נתן האדם שם - חוה, כי היא אם כל חי.

הנחש הקדמוני, שונה ומתחכם בהרבה מהנחש אותו אנו מכירים כיום. הוא פנה לאשה ומפתה אותה לאכל מפרי עץ הדעת האסור באכילה. האשה אוכלת, ומפתה גם את בעלה לאכל מהפרי. אכילת פרי הדעת, יוצרת אצל שניהם תחושת אינוחות מהיותם ערומים, והם תופרים לעצמם חגורות מעלי התאנה. הקב"ה כועס על הנחש המחשיא ועל האדם והאשה החוטאים. על הנחש נגזר להיות ארור מכל חית השדה ולזחל על גחונו, כשהוא נמצא בעמית מתמיד עם האדם. האשה נדונה לקשי בהריון ובלדה ולתשוקה אל הנבר שימשל בה. האדם, נדון למלחמה מתמדת בהשגת הפרנסה מן האדמה שנתקללה אף היא בגינו. האדם גם נדון לשוב לאחר שנות חייו אל האדמה ממנה נברא. הקב"ה מנחש את אדם וחוה מגן עדן, וחוסם את האפשרות לחזור אליו.

אדם וחוה מביאים לעולם שני ילדים - קין והבל. קין, עובד אדמה, מחליט להביא מנחה מפרי האדמה לה'. אף הוא מביא מנחה עלובה. לעמיתו הבל, רועה הצאן, מביא מנחה עדירה. ה' מקבל את מנחת הבל ודוחה את מנחת אחיו. בראות ה' את אכזבתו של קין הוא מסביר לו את יסוד הבחירה החפשית, את הצורך לגבול על יצר-הרע המסית את האדם לדבר עברה. קין הפגוע ומקנא, מנצל את היותו לבד בשדה, והורג את הבל אחיו. הקב"ה כועס על קין ומגרשו מעל אדמתו. למקומו דור שני לצאצאי קין ויציר עור הנעזר בבנו תובל-קין, הורג בשוגג בשעת ציד את קין סבסבו מתוך טעות כאלו הוא חיה בשדה. כך מגיע קין על עגשו.

הדמות המשמעותית הבאה בספור התפתחות העולם הוא נח, הצדיק בדור המבול. התורה מונה בפרוט אף בלא להרבות בספורי דברים, את הצאצאים של אדם וחוה עד להולדת נח והולדת שלושת בניו שם חם ויפת. תוך כדי פרוט סדר הדורות אנו לומדים, כי אנשי הדורות ההם היו שנים רבות. השיא שיך למתושלח שחי 969 שנה! בני התקופה ההיא הכעיסו את הקב"ה, בורא העולם, במעשיהם. ה' מחליט למחות את כל המין האנושי, ואת כל בעלי החיים למיניהם, מלבד נח שמצא חן בעיניו וקמץ בעלי חיים שישארו לצורך הקמת העולם החדש. (מדרש רבה)

הקב"ה אמר לאדם הראשון "ביום אכלך ממנו מות תמות". אמר הנחש לחוה "לא מות תמותי". מי צודק? הרי אדם וחוה אכן לא מתו באותו יום. אבל לא יתכן שהנחש צודק יותר מה'. פרוש המלה "יום" אצלנו, הוא הזמן שלוקח לכדור הארץ

התורה מספרת על בריאת הנבראים העקריים והכלליים - ארץ ושמים, גרמי השמים, צמחים ובעלי חיים וכיו"ב, המהווים יחדיו את העולם אותו אנו מכירים ובו אנו חיים. תהליך הבריאה נדרש ומפרש במפרשים השונים ומקבל עמק ומשמעות מיוחדת בתורת הקבלה והחסידות. אנו מביאים כאן רק את המפרש בכתובים על הבריאה על-פי סדר ששת ימי השבוע: יום ראשון - בריאת האור וחמרי יסוד של הבריאה כמו מים, אויר ואדמה, כשהם מערבים זה בזה. הברלה האור מהחשך, מאפשרת הגדרה ראשונה של יממה - היום הראשון לבריאה. יום שני - הגדרת המשגים ארץ ושמים תוך פנוי החלל שביניהם ממים. יום שלישי - הקיף אל חלק משטח כדור הארץ והגדרת ים ויבשה. בצווי ה', מוציאה הארץ מיני צומח, עשבים ועצים. יום רביעי - בריאת גרמי השמים - שמש, ירח וכוכבים וחלוקת המשמרות והתפקידים ביניהם. יום חמישי - דיגים ויצורי המים, עופות וכל בעלי הכנף. יום ששי - כל היצורים החיים על האדמה, ובריאת האדם. האדם מתאר כיצור הנברא בצלם אלקים. האדם מקבל את הסמכות למשל בכל הנבראים שבים וביבשה.

הקב"ה סים את מלאכת בריאת העולם בששה ימים ובחר לקבץ את היום השביעי, האחרון במעגל השבוע, כיום שבתה ומנוחה. ה' ברך את יום השביעי וקדש אותו. העולם לא יכול להגיע לשלמותו ותכליתו ללא עבודת האדם. התורה ממחישה זאת באמרה ששיח השדה לא צומח ללא גשם, ואת הגשם אין ה' מוריד כי אין אדם לעבד את האדמה. ואכן, את בריאת האדם מתארת התורה בשונה מיתר הנבראים. בריאתו היא מחקר גשמי, אף הקב"ה נופח באפיו נשמת חיים המבדילה אותו מיתר הנבראים. את האדם מניח הקב"ה בגן עדן. זהו גן שבו צומחים שני עצים מיוחדים - עץ החיים שלפרותו סגלת חיי געה, ועץ הדעת שבאכילת פרותיו נחשפים למשגי הטוב והרע שבבעולם. ה' מצוה על האדם לשמר על הגן ולא לאכל מפרי עץ הדעת. ה' אינו רוצה להשאיר את האדם לבדו בעולם, ויוצר מאחת מצלעותיו את

אלא שימי בראשית כבר הסתימו לכאורה, ואם כן מה המשמעות שה' נותן לו יום משלו? הרי ימי בראשית לא נערכים מול הימים שלנו, ימי בראשית הם תקופות של אור וחשך אלוניים. בכל יום מימי הבריאה נאמר בסיומו "ויהי ערב ויהי בקר יום..." אבל בסוף היום השביעי לא נאמר כך. כלומר היום השביעי לא נגמר, אלא העולם שלנו כלו מתקיים במהלך היום השביעי. ולעתיד לבוא יגיע היום השמיני, שהוא ימות המשיח והעולם הבא. ועליו נאמר בזכריה: "ויהי יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה ויהיה לעת ערב יהיה אור", כי זה לא יהיה יום שלנו, אלא אור של שבעת ימי בראשית, ולכן גם לעת ערב יהיה אור. והוא יום שיודע לה' ולא ליום שלנו. וכמו שאומר ישעיה בפרוש: "ויהי אור הלכנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום חבש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא".

ואם כן הפרוש של "ביום אכלך ממנו מות תמות" הוא שבמהלך היום השביעי שבו אכלת את פרי עץ הדעת, מות תמות. ובני האדם ימותו בכל מהלך היום השביעי, כלומר בכל מהלך העולם הזה. ונבוע מכאן שרק ביום אכלך ממנו מות תמות, אבל ביום שאחר כך כבר לא. וכאן לכאורה הרמז הראשון לתחית המתים מהתורה. (הרב עמנואל בן ארצי)

פינת ההלכות "פרטי דינים בהלכות יו"ט" (סימן תקט"ו)

ב. מתוך יולף וירסס פליט בבית להבריה זבובים ויתושים, ובלבד שיזהר היטב שלא יולף מול הזבובים ממש, אלא באויר, וגם ישאיר חלון פתוח, בכדי שתהיה אפשרות לזבובים לצאת מן הבית. דכין שאינו מתכוון להרגם ואינו בגדר פסיק רישיה מתוך. [שו"ת יביע אפר חלק ג' סימן כ. חלק ד' סימן לו].

ג. מתוך לעשות מי סודה ביום טוב, וכן מתוך להשתמש בספולוקס להבריה הבלונים ולהזרים גז לתוך המים להופכם למי סודה. [שו"ת יביע אפר חלק ג' סימן כא. וחלק ד' סימן לב].

ד. פשט המנהג ביום טוב כשרוצים למלאות נפט במנורת הלאמפ"א או בפתיליה של בשול, שמפזקים את הכסוי המהדק בחריצים, ואחר שנותנים הנפט חוזרים ומרביבים הכסוי ומהדקים אותו שנית על ידי החריצים. [יביע אפר חלק ג' סימן כא סק"ד].

ה. מתוך להקציף חלבון ביצה ביום טוב. ויש אוסרים לעשות שוקולד למריחה ביום טוב, הואיל ואפשר לעשותה מערב יום טוב. ויש מתירים על ידי שנוי. והמקל על ידי שנוי יש לו על מה שישמך. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תעו].

עורך ומגיש: שלום ע.
ניתן לקבל את העלון לאימייל: avodat.ase@gmail.com

להשלים סבוב סביב צירו, כך שאנחנו רואים את השמש שוב באותה נקדה. אלא שלא יתכן שזה פרש המלה 'יום' במעשה בראשית. כשכתוב 'ויהי ערב ויהי בקר יום שני', עוד לא נוצרו השמש והיח והכוכבים, שהרי הם נוצרו רק ביום רביעי. ואם אין שמש או כוכבים, מה משמעות המלה 'יום'?

מה משמעות המלים 'ערב ויבקר'? השמש והיח נוצרו רק ביום הרביעי, אבל האור נוצר כבר ביום הראשון. וכבר אז הבדל בינו ובין החשך. ואז 'ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה'. אם כן ברור שבשבעת ימי בראשית היו תקופות של אור ותקופות של חשך, שאינם נובעים מהשמש וסבוב כדור הארץ. והם אלו שנקראו אז 'יום' ו'לילה'. ורק לאחר ימי הבריאה התחלנו לקרא 'יום' ו'לילה' לתקופות האור והחשך הנצרות על ידי השמש.

ואם כן אין שום הכרח לומר שתקופת האור ותקופת החשך שאחריה נמשכו עשרים וארבע שעות שלנו, שזה משה הסבוב של כדור הארץ. הם יכולים להמשיך כל פרק זמן שהוא. כשאמר ה' לאדם "ביום אכלך ממנו מות תמות", הכוונה היתה ליום מימי בראשית, שזמנו לא ידוע לנו מהתורה. הנחש התכוון שלא ימותו ביום רגיל שלנו, כלומר לא ימותו מיד. וכך אומר המדרש: "אי אתם יודעים אם יום אחד משלי אם יום משלכם. הריני נותן לו יום אחד משלי שהוא אלף שנים".

סיפור בהמשכים "הסוכה החשוכה" חלק ב.

קיצור: אנשי ירושלים הכירו היטב את סכתו המיוחדת של הרב שלמה-דוד כהנא, רבה של העיר העתיקה בירושלים. רבים מהם עשו לעצמם נהג, בדרךם אל הפתל המערבי, להכנס אל סכתו של הרב, להתבשרם שם בדברי תורה ושמחה ולהמשיך הלאה. סכתו של הרב כהנא היתה תמיד חשוכה בליל חג הסוכות. באחד מימי הסוכות הואיל הרב לספר את פשר מנהגו המוזר. וכך ספר... הימים ימי מלחמת-העולם השנייה... **המשך:** הלא לשמחת החג מצטרפים עוד מרביבים, כמו אכילה, מנוחה, צוואה, מגדנות ועוד. היום למדנו כי בשעה שיושבים בספה ריקה מכל אלה, בלי אור ומעצני חג, ובצל החששות והפחד, ובכל-זאת מתאמצים להכניס שמחה בלבנו – זוהי שמחה של מצוה ממש. זוהי שמחה פנימית מעצם קיום המצוה, המתקיימת בשלמותה במצב כזה דוקא. באותם ימים פעלו הנאצים לדכוי הרוח היהודית, בשאיפה להשפיל את היהודים ולהפך אותם לכנועים ולנעדרים כבוד עצמי. אחד האמצעים לכך היה השפלת הרבנים. הם ידעו כי הרבנים נוסכים כוח בעם ומחזקים את רוחו, ולכן בקשו לפגוע בהם תחלה. כך קרה, שבדיקת באותו לילה, לילה ראשון של חג הסוכות, באו הנאצים אל ביתו של הרב כהנא. כהרגלם, באו באמצע הלילה אגב השמעת קללות והפאה על הדלת בקתות הרובים. כשנפתחה הדלת בידי הרבנית המפחדת, פשטו הללו בכל הבית, ועשו חפוש מדקדק בכל פנה, בעודם מכים באגרופים את בני הבית. כל אותה עת עמדה הרבנית כמאבנת. כשלא מצאו את מבקשם, הצמיד אחד החילים את קנה אקדחו אל בין עיניה וקרא: "אמרי לנו מיד היכן הרב, ולא...". בקשי הצליחה הרבנית להוציאה מפיה את המלים: "הוא נעלם בעת ההפצצות". זה היה הסבר מתקבל גם על דעתם של המרצחים, שכן בעת ההפצצות נעלמו עקבותיהם של רבים. לפיכך רשמו הגרמנים בפנקס התושבים "הרב נעלם". פרוש הדבר מבחינתם, שלא יבואו לחפשו עוד. באותה שעה ישב הרב בספה עם תלמידיו. גם הוא שמע את הצעקות וההמלה, אף לא ידע שמדבר בעצם בו. רק למחרת, כאשר שב בלאט לביתו, ספרה לו אשתו את הס ששארע לו באותו לילה. בתפלת החג של אותו בקר עלה הרב לתורה וברך 'הגומל'. לאחר דרך ארצה ורבת חתחתים הצליח להנצל מצפרני הנאצים ולהגיע בשלום לארץ הקדש. הוא החליט כי בכל שנה ושנה יעשה זכר והודיה לנס שארע, ויזכיר לעצמו כיצד אפשר לקיים את מצוות שמחת החג בשלמותה, גם בספה חשוכה, שאין בה אור ומרפוי שמחה אחרים. ובתוך ספורו המפלא היה משלב הרב גם את אמרתו של רבי מאיר מפרימישלו על דברי המשנה "המצטער פטור מן הספה". "המצטער" – הנמצא בצרה, "פטור מן הספה" – הספה פוטרת ומצילה אותו מכל צער. **סוף!**